

Jelek, gesztusok, üzenetek

„A közép-európai utas tudja, átérzi, hogy térségünkben a történelem két évszázad óta harci eszköz, román–magyar viszonyban különösen. S a Szatmártól Pécsig, Budapesttől Bukarestig terjedő térben tartott közös konferenciák sora még nem természetes állapot, még csak most válik azzá, mert messziről indultunk egymás felé... A modern magyar és román történetírás ifjúkorára a nemzeti szembenállás nyomta rá a bélyegét, s a történészek maguk is beálltak a nemzeti falanxokba, miközben legjobbjaik szenvedtek tőle időnként” – írja a nemrég Budapesten tartott történetírókonferenciáról szóló írásában Szász Zoltán.

E lapszámunk elsősorban ezt a történelmi állapotot rögzíti – „elindultunk egymás felé”. Voltak, akik nagyon messziről indultak, és voltak, akik közelebből, mert talán korábban is elkezdtek az egymás felé fordulást.

Olaszországban a múlt, az egykori szembenállások felidézése is a jelenkori együttműködést szolgálja Cividale-től Nápolyig. Nemrég avattak fel egy magyar civil kezdeményezésre újjáépített I. világháborús kápolnát a doberdói harcok egykori színhelyén köztársasági elnökünk részvételével. Észak-Olaszországban régóta közösen emlékeznek az I. és II. világháborúban harcolt katonák leszármazottai a goriziai Kulturális Találkozások Intézetének (ICM) szervezésében. Az intézetet 1966-ban alapították.

Olaszországban ezt a nemzetközi együttműködést az észak-olasz tartományok kormányának és a térség városainak támogatásával civil szervezetek működtetik. Másutt más formát találtak a nemzetközi együttműködésre. Ausztriában, Bécsben ugyancsak több mint fél évszázada működik a Duna-menti és közép-európai régió intézete (IDM), amely feladatának tekinti a nemzetközi kulturális együttműködés szervezését, támogatja az ilyen irányú törekvéseket más országokban is, és évtizedek óta (könyvkiadással, kiállításokkal, találkozók) kirakatként bemutatja a bécsieknek, az osztrák közönségnek – milyen is az a térség, amely Ausztriát körülvésszi. Bemutatja a szomszédok kultúrájának legjavát.

A történelem és a régmúlt más országokban is erősíti napjaink összekapcsolódását. A lengyel–magyar

barátságnak évszázados alapja van. Múltbéli és jelen kapcsolatait egyaránt ápolja egy nemzetközi kulturális intézet Krakkóban.

Miért is szükséges nekünk, magyaroknak Közép-Európa? Azért, mert a térség kulturális együttműködésével, kapcsolatrendszerével, széles körű nemzetközi nyilvánosságával olyan nagy és sokféle részből összeálló közösséget jelent, amelyen belül más nagyságrendűnek látszanak a remélhetőleg csak ritkán fel-fellobbanó nemzeti ellentétek. Közép-Európa által térben, időben egy nagyobb léptékű régió polgárai lehetünk. A felmerülő problémákhoz sok irányból, sokféle módon lehet hozzászólni.

Ez a lapszámunk voltaképpen variációkat jelent Közép-Európára, arra a térségre, amely minden pontjáról némileg másnak látszik, és más is. 1991-ben a Trieszti-öböl partjának egyik cölöpén ülve mondta a közép-európai együttműködés nagy ideológusa, Claudio Magris: „Nem leszünk egyformák, nem leszünk annyira egységesek, mint egy nagy állam, de egy nagy család vagyunk, amelyben a különbségek ellenére is ott van a hasonlóság.”

Valóban egy család lennénk? És tudjuk ezt? Akarjuk ezt?

